

ния, спомени и изследвания. От сходни схващания донякъде подхожда и научната историопис, макар че тази страна на Освобождението ни все още е потулена в сянката на героичните страници, преклонението и захласа по военните събития. През юлските дни на 1877 г. в. „Зорница“ се поддава на неверните слухове за „зверствата“ на българското население в Чирпанско¹⁸, но заедно с това се съобщава и за екзекуции на българи от Стара Загора и Хасково¹⁹, преминали на страната на русите. Утежнената военна обстановка променя тона на същия вестник, който изнася сведения за тежката участ на бежанците, а малко по-късно изпълва страниците си с имената на амнистираните²⁰.

Действителното отразяване на тези кървави събития естествено води началото си от актуалните сведения, поместени в емигрантската преса отвъд Дунав. В. „Българин“ в гневната си дописка под наслов „Европа не виде ли?“ отбелязва: „Тиранствата, на които са подложени отвъд Балкана българите, са достигнали най-високият степен на безчоловечие“²¹. Подобни ядовити упреци са отправени и в кореспонденции до в. „Български глас“. В една от тях се казва: „от Одрин понатаък до Сопот, Казанлъшките, Захарските и Чирпанските села почти всички са преобърнати в прах и пепел ... Повече от 200 села са изгорени ...“²². С похватите на вестникарския патос се открояват и кореспонденциите на сп. „Славянско братство“. Неговата рубрика „Опустошенията в Българско“ засилва остротата на въпроса и оставя безспорни следи в съзнанието на съвременниците²³.

През 1877-1878 г. повечето от чуждите кореспонденти свързват имената си с благочестива и искрена симпатия към българския народ и правдиво отношение към събитията. Появяват се български пътеписи, които се отличават с образния си език и достоверност. Достатъчно е да напомним за незаменимите репортажи на Немирович - Данченко, посветени на страданията на българите от Казанлък и Стара Загора²⁴ или за пътните бележки на старозагорката Радка Хаджиолова /Хаджиолу/²⁵. Тези примери със сигурност може да се увеличат при по-основен анализ на печата.

Посочените вестникарски материали представляват ценен източник за обрисване на социалната и политическа картина. Те влияят върху общественото съзнание и донякъде се враждат в оценките на българската историопис. Те са важен исторически извор и днес.

С оглед на историческото ни самосъзнание, проявите на българската публицистика през драматичните години 1877-1878 могат да се определят като огледало на съпричастността към вододелните събития в отечествената ни история. Това обуславя в определена степен и следосвобожденското отношение към Руско-турската война като фактор за радикални и социални преобразования. Или, ако искаме